

Saha Notu: Somali'de eş-Şebab'ın Yoğunlaşan Saldırılarının Perde Arkası

Son birkaç haftadır Somali'nin Hirshabelle eyaletine bağlı Orta Şabelle bölgesinde eş-Şebab'la hükümet güçleri arasında yoğun çatışmalar yaşanıyor. Çatışmalarda sık sık hava saldırıları da düzenleniyor. Yaklaşık bir buçuk yıl önce yapılan askeri operasyonlarla terörden arındırılan bu bölgeler, o zamandan bu yana devletin kontrolündeydi. Ancak son birkaç haftadır eş-Şebab bölgeye büyük bir akın başlattı. Farklı bölgelerden Orta Şabelle'ye doğru hareket eden örgüt, nehirdeki su seviyesinin düşmesiyle birlikte militanlarını ve araçlarını nehirden kolayca geçirdi. Ocak-mart ayları arasında bölgedeki nehirlerin su seviyesi genellikle düşük olduğundan insanlar ve hayvanlar bazı yerlerde yürüyerek karşıya geçebiliyor.

Son dönemde eş-Şebab bir buçuk yıl önce devletin kontrolüne geçen birçok kasabaya bomba yüklü araçlarla intihar saldırıları düzenledi. Akabinde yaşanan şiddetli çatışmaların ardından da bazı kasabalar yeniden örgütün eline geçti. Ancak Somali Ulusal Ordusu ve yerel halkın desteğiyle bu kasabalardan bir kısmı örgütün saldırılarını püskürtmeyi başardı. Bazı kasabalar ise herhangi bir çatışma olmadan örgütün kontrolüne geçti. Bu gelişmeler üzerine Somali Ulusal Ordusu'nun Galgadud ve Hiran'da bulunan takviye güçleri bölgeye sevk edildi. Genelkurmay başkanı ve diğer üst düzey askeri yetkililer de bölgeye gitti. Her iki tarafın da büyük kayıplar verdiği çatışmalarda eş-Şebab'a ait çok sayıda araç hava saldırılarıyla imha edildi. Hava saldırılarının sürdüğüne dair bölgeden sürekli haberler geliyor. Somali silahlı kuvvetleri bazı kasabaları geri alsa da bölgedeki çatışmalar halen devam ediyor.

Örgüt, Afrika Birliği askerlerinin de bulunduğu başkent Mogadişu'nun 30 kilometre kuzeyindeki Balcad kasabasına da büyük bir saldırı düzenledi. Saldırının ardından Balcad'ı ziyaret eden devlet yetkilileri, şehrin ve çevresinin güvenliğinin sağlandığını, şehir içinde ve şehre giriş noktalarında güvenliğin yeniden tesis edildiğini, halkın da devletin güvenlik güçlerine desteğinin tam olduğunu açıkladı.

Trump Dış Politikasının Somali'ye Etkileri

ABD Büyükelçiliği, Somali'ye seyahat edecek vatandaşlarına seyahat kısıtlamaları getirdi. Daha önceki benzer uyarılar sonrasında saldırılar yaşandığı biliniyor. Büyükelçilik, güvenlik endişeleri gerekçesiyle Mogadişu'daki Aden Adde Uluslararası Havaalanı'nı ABD hükümetinin resmi personeli için geçici olarak kapattığını duyurdu[MOU1]. Yapılan açıklamada, Somali'deki terörist grupların özellikle bombalama, adam kaçırmaya vb. saldırı planları yaptığını dair güvenilir kaynaklardan bilgiler alındığı, dolayısıyla başkentteki çeşitli hedeflere yönelik potansiyel bir tehdit olduğu belirtildi. Büyükelçilik yetkilileri havaalanları, limanlar, kontrol noktaları ve Batılıların sıkça bulunduğu alışveriş yerleri gibi kalabalık noktaların söz konusu riskli bölgeler arasında olduğunu bildirdi. ABD Dışişleri Bakanlığı da Somali'ye seyahat etmeyi planlayan vatandaşlarına yönelik seviye dört seyahat uyarısının (seyahat etmeyin) halen geçerli olduğunu belirtti. Bu uyarı; yüksek suç oranları, terörizm, iç karışıklıklar, sağlık sorunları ve korsanlık gibi ciddi güvenlik risklerinin olduğu bölgeler için yapılıyor. Açıklamada, ABD'nin Somali'de kalıcı bir konsolosluk bulunmadığı için vatandaşlarına acil durum hizmetleri sağlama kapasitesinin oldukça sınırlı olduğu da vurgulandı.

ABD'nin uyarılarından sonra bazı uluslararası hava yolu şirketleri de güvenlik endişeleri nedeniyle Somali'ye uçuşlarını durdurdu. Örneğin Katar Hava Yolları 6 Mart 2025 tarihli uçuşlarını iptal ettiğini duyururken, Türk Hava Yolları da 5-12 Mart 2025 tarihleri arasında Mogadişu'ya olan tüm uçuşları geçici olarak durdurduğunu açıkladı. ABD istihbarat verilerine bağlı olarak eş-Şebab'ın olası saldırılarıyla ilgili uyarılar yapıldığında hava yolu şirketleri bölgeye uçuşlarını sık sık durdurulabiliyor. Yerel kaynaklar bunun normal bir durum olduğunu değerlendiriyor. THY daha önce de benzer gerekçelerle uçuş iptallerinde bulunmuştu.

Trump'ın ABD yönetiminin başına geçmesinin başka birçok bölgede olduğu gibi Aden Körfezi'nde de çeşitli etkileri olacağı görülüyor. Trump'la birlikte ABD, Somali'de USAID aracılığıyla yaptığı kalkınma yardımlarını durdurdu. Dahası ABD, uzun yıllar boyunca kendisinin desteklediği ve eğittiği Somali ordusuna bağlı bazı özel birliklere -ki bu birlikler Somali ordusunun en etkin ve sahadaki en güçlü birlikleri olarak bilinir- yönelik desteğini de kesti. Dolayısıyla önümüzdeki süreçte Somali hükümeti hem teşehizat

hem de maaş olarak bu birliklerin masraflarını karşılayamayabilir. Bu da terörle mücadelede konusunda sorunlar yaşanmasına sebep olabilir.

ABD yardımlarının kesilmesi kararından sonra konuyla ilgili açıklamalarda bulunan Somali Maliye Bakanı Bihi Egeh, bu durumun ekonomik sorunları artırabileceğini belirtti. Egeh, bu kararın Somali'nin güvenlik ve terörizmle mücadelede karşılaşacağı zorlukları derinleştireceğine de dikkat çekerek küresel yardımların azalmasıyla yaşanabilecek sorunları en aza indirmek için Somali'nin bir an önce kendi kendine yeterli hale gelmesi gerektiğini vurguladı.

Eş-Şebab'ın Artan Saldırılarının Perde Arkası

Eş-Şebab'ın son dönemde tekrar hareketlenmesinin ve yeni bir saldırı dalgası başlatmasının nedenleri kısaca şu şekilde sıralanabilir:

- Yeni ABD yönetiminin önceliğinin başka bölgeler olması, eş-Şebab'ın Somali'de oluşacak güç boşluğundan faydalanmak istemesine sebep olmuş görünüyor. Zira daha önceki dönemlerde hükümet yetkilileri eş-Şebab'a karşı ABD desteğinin aldığını net bir şekilde ifade etmişti.
- Suriye'deki gelişmelerden dolayı İran'ın Türkiye'den intikam almak için Yemen üzerinden eş-Şebab'a silah, askeri eğitim ve lojistik destek sağlama ihtimali olduğu yönündeki iddialar, örgütün eylemlerinin artmasının bir diğer sebebi olarak değerlendiriliyor.
- Birleşik Arap Emirlikleri'nin (BAE) hem Sudan hem de Somali'de örgüte dolaylı desteğini artırma ihtimali olduğu ifade ediliyor. Hatta BAE'nin Hemedti üzerinden eş-Şebab'a destek için paralı askerler getirmiş olabileceği yönünde iddialar var. Ayrıca Etiyopya'nın da Hemedti'yi desteklediği biliniyor.
- Denize çıkışı olmayan Etiyopya'nın Mogadişu hükümetini zayıflatmak için örgütü kendi lehine kullandığı iddia ediliyor. Nitekim Somalili yerel kaynakların hemen hepsi Etiyopya'ya hiçbir şekilde güvenilemeyeceğini ifade ediyor. Kısa süre önce Mogadişu'yu ziyaret eden Etiyopya Devlet Başkanı Abiy Ahmed, Etiyopya'nın bölgesel gücünü arttırmak adına Somali'nin toprak bütünlüğünü tehdit edici stratejiler izlediği gerekçesiyle Somalililerce protesto edilmişti. İki ülke arasındaki anlaşmazlık Ankara'nın devreye girmesiyle son bulmuş gibi görünse de sorunun çözümü için biraz zaman gerekiyor. Öte yandan Etiyopya ile olan anlaşmazlık ve Etiyopya'nın Somali'yi suistimal edici tavırları son bir yıldır eş-Şebab tarafından Somalilileri kendi safına çekmek için bariz bir şekilde kullanılıyor.
- Babu'l Mendep girişi olduğu için Somali de dahil Aden Körfezi jeopolitiğinde yaşanan Çin-ABD rekabeti bağlamında ortaya çıkan çıkar çatışması, eş-Şebab'ın eylemlerinin artma sebepleri arasında sayılıyor. Nitekim Trump dönemiyle birlikte Çin'le olan ticaret savaşlarının ve dünya deniz ticaretinin merkezinde yer alan Babu'l Mendep üzerinden kontrol ve nüfuz yarışının daha da sertleşeceği değerlendiriliyor.
- Somali Ulusal Ordusu'nun terörle mücadele kapsamında eş-Şebab'a karşı kullandığı yöntem ve sertlik, halkın örgüte olan sempatisini ve desteğini arttırmış görünüyor.

Somali'de Afganistan benzeri bir süreç yaşanabilir mi?

Son günlerde eş-Şebab'ın başkent Mogadişu'ya kapsamlı bir saldırı hazırlığı içinde olduğu haberleri sosyal medyada dolaşıma girdi. Bu sürpriz durum, Afganistan ve Suriye'den sonra Somali'de de silahlı unsurların saha hakimiyeti kurarak başarı elde etmek istedikleri şekilde yorumlara sebep oldu.

Ancak Somali'deki mevcut çatışmaların tarihine bakıldığında ülkede devam eden gerilimin topyekun bir hareketten ziyade bölgesel çatışmalardan ibaret olduğu görülmekte. Dolayısıyla eş-Şebab'ın Somali'ye tamamen hakim olması gibi bir durum hiçbir zaman söz konusu değil. Nitekim son dönemde yaşanan gelişmelerin eş-Şebab'ın militan toplamak için yaptığı abartılı ve bilinçli bir propagandadan ibaret olduğu düşüncesi yaygın. Dahası Şebab örgütünün son saldırılarında da görüldüğü gibi örgüte yönelik dış desteğin ve yönlendirme sonucunda gerçekleştiği görülüyor. Örgüt bölgesel rekabetin sonucu olarak sahada konum belirleyerek Afganistan'daki süreçten yapısal olarak farklılıklar barındırmaktadır.

Kaldı ki Mogadişu'nun son 30 yılın en güvenli dönemini yaşadığı söylenebilir. Genelde Ramazan aylarında

çeşitli eylemler gerçekleştiren örgütün bu Ramazan henüz bir saldırı düzenlememesi hem halk hem de hükümet tarafından bir başarı olarak görülüyor. Mogadişu'nun birçok yerinde kontrol noktaları kurulmuş durumda ve pek çok nokta da kameralarla izleniyor. Eskiden Mogadişu'da etkin olan eş-Şebab, şimdilerde Mogadişu dışında etkin. Bu da aslında örgütün gücünün zayıfladığını gösteriyor. Örgütün Mogadişu'ya girememesinin bir diğer nedeni de burada hala birçok yabancı misyon ve özellikle farklı ülkelerin askeri eğitim merkezlerinin bulunması. Ancak her ne kadar mevcut durumda örgüt başkente gelip burada hakimiyet kuracak güçte olmasa bile Mogadişu'nun komşu vilayetinde ve hemen yanı başında yaşananların etkisinin başkentte de hissedileceğine şüphe yok.